

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะ เสนอการสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัยการ เสนอแนะผลการวิจัย และข้อ เสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ ในเขตการศึกษา 6
2. เพื่อศึกษานโยบายในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ ในเขตการศึกษา 6

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ
 - 1.1 กลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ศึกษานิเทศก์อำเภอ ในเขตการศึกษา 6 ทุกคน จาก 7 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 202 คน โดยแยกตามขนาดอำเภอที่รับผิดชอบคือ อำเภอขนาดเล็ก และเล็กมาก 16 คน อำเภอขนาดกลาง จำนวน 90 คน อำเภอขนาดใหญ่และใหญ่มาก จำนวน 96 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างประชากร เพื่อศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรทั้งหมด โดยแบ่งตามขนาดของอำเภอทั้ง 3 ขนาด ๆ ละ 7 คน รวมทั้งสิ้น 21 คน ให้กระจายครบทั้ง 7 จังหวัด
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามการปฏิบัติงานและปัญหาในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อำเภอ ในเขตการศึกษา 6 ลักษณะ เครื่องมือแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และ เติมข้อความให้สมบูรณ์

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ อำเภอ ในเขตการศึกษา 6 ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อำเภอ ในเขตการศึกษา 6 ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale)

ก่อนที่จะนำแบบสอบถามไปใช้ ผู้วิจัยได้นำไปทดสอบขั้นต้น (Try-out) เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามกับกลุ่มศึกษานิเทศก์อำเภอ ในจังหวัดปทุมธานี และนนทบุรี จำนวน 30 ฉบับ ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานเท่ากับ 0.96 ส่วนค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานได้เท่ากับ 0.91

ตอนที่ 2 เป็นแบบศึกษาเอกสารที่ปรากฏข้อมูลการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ และการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

ลักษณะแบบศึกษาเอกสาร เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และบันทึกรายละเอียดของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ส่วนการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามในตอนที่ 1 ส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้บริการทางไปรษณีย์ (ยกเว้นจังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยส่งและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง) ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนทั้งสิ้น 164 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.19

ส่วนแบบศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เดินทางไปศึกษาและสัมภาษณ์ด้วยตนเองทั้ง 21 อำเภอ ใน 7 จังหวัด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แบ่งข้อมูลการวิเคราะห์ออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ (%)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 4 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละและแจกแจงความถี่

ตอนที่ 5 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการแจกแจงความถี่ เสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังนี้

1.1 เพศ ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยส่วนรวม เป็นชายร้อยละ 75.61 เป็นหญิงร้อยละ 24.39 เมื่อจำแนกตามขนาดอำเภอที่รับผิดชอบ ปรากฏว่า ส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย โดยเฉพาะอำเภอขนาดเล็กและเล็กมาก ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชายทั้งหมด อำเภอขนาดกลางเป็นชายร้อยละ 72.86 อำเภอขนาดใหญ่และใหญ่มากเป็นชายร้อยละ 73.08

1.2 อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุระหว่าง 30 - 39 ปี คือ คิดเป็นร้อยละ 82.32 รองลงมาได้แก่ ช่วงอายุ 40 - 49 ปี และต่ำกว่า 30 ปี ตามลำดับ ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนน้อยที่สุด ได้แก่ อายุสูงกว่า 50 ปีขึ้นไป คือคิดเป็นร้อยละ 0.61 เมื่อจำแนกตามขนาดอำเภอที่รับผิดชอบ ปรากฏว่าทุกขนาดอำเภอผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุระหว่าง 30 - 39 ปี อำเภอขนาดเล็กและเล็กมาก ร้อยละ 81.25 อำเภอขนาดกลางร้อยละ 80.00 และอำเภอขนาดใหญ่และใหญ่มากร้อยละ 84.62



1.3 วุฒิทางการศึกษา โดยส่วนรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 95.73 รองลงมามีวุฒิของการศึกษาที่สูงกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 4.27 เมื่อจำแนกตามขนาดอำเภอที่รับผิดชอบ ปรากฏว่าทุกขนาดอำเภอส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามจะมีวุฒิในระดับปริญญาตรี คือ อำเภอขนาดเล็กและเล็กมาก ร้อยละ 93.75 อำเภอขนาดกลางร้อยละ 94.29 อำเภอขนาดใหญ่และใหญ่มากร้อยละ 97.40

1.4 ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์อำเภอมาเป็นระยะเวลา 1 - 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.56 รองลงมาคือระหว่าง 3 - 4 ปี และน้อยกว่า 1 ปีตามลำดับ ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่ดำรงตำแหน่งนี้มาเป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุดคือร้อยละ 4.27 ถ้าพิจารณาตามขนาดของอำเภอที่รับผิดชอบ ทุกขนาดอำเภอส่วนใหญ่จะดำรงตำแหน่งนี้มาเป็นระยะเวลา 1 - 2 ปี

1.5 อายุราชการ ส่วนใหญ่อายุราชการของผู้ตอบแบบสอบถามจะอยู่ระหว่าง 10 - 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 72.56 รองลงมาได้แก่ อายุราชการน้อยกว่า 10 ปี และระหว่าง 20 - 29 ปี ตามลำดับ ถ้าพิจารณาตามขนาดของอำเภอที่รับผิดชอบ อายุราชการของผู้ตอบแบบสอบถามจะอยู่ระหว่าง 10 - 19 ปี เช่นกัน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อำเภอ

2.1 งานพัฒนาการศึกษา โดยส่วนรวมปรากฏว่า การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามขนาดอำเภอที่รับผิดชอบทั้ง 3 ขนาด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน ส่วนการพิจารณา เป็นรายชื่อ พบว่า เรื่องที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดอบรมครู เป็นวิทยากรในการประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาการ ส่วนเรื่อง ที่เห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ จัดประชุมครูเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อทำแผนการสอน

2.2 งานการเรียนการสอน โดยส่วนรวมปรากฏว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย และทั้ง 3 ขนาดอำเภอ เห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน ส่วนการพิจารณา เป็นรายชื่อ พบว่า เรื่องที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงมาตรฐานทางวิชาการ จัดทำรายงานเผยแพร่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นำ

ข้อสอบมาตรฐานไปทดสอบนักเรียน ให้บริการหนังสือเรียน และหนังสืออ่านประกอบ ส่วนเรื่องที่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยมีดังนี้ นิเทศและติดตามการใช้สื่อ จัดทำเอกสารให้แก่ครู แนะนำแหล่งวิทยากรในท้องถิ่น ประเมินความจำเป็นในด้านเอกสาร หลักสูตรของครู ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ส่วนเรื่องที่ปฏิบัติในระดับน้อยที่สุดได้แก่ จัดทำคู่มือเกี่ยวกับวิธีทำ และวิธีใช้สื่อการสอน

2.3 งานส่งเสริมคุณลักษณะนักเรียน โดยส่วนรวมปรากฏว่าการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาตามขนาดอำเภอที่รับผิดชอบพบว่า อำเภอขนาดเล็กและเล็กมากกับอำเภอขนาดกลางมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในขณะที่อำเภอขนาดใหญ่และใหญ่มากเห็นว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่าเรื่องที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากได้แก่ ส่งเสริมสนับสนุนการกีฬาของโรงเรียน สนับสนุนการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด แนะนำให้โรงเรียนตรวจสอบสภาพนักเรียน ส่วนเรื่องที่มีการปฏิบัติในระดับน้อยได้แก่ ร่วมมือกับโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนจัดกิจกรรมหรือนิทรรศการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอหรืออนามัยชุมชนเพื่อช่วยเหลืองานอนามัยโรงเรียน

2.4 งานนิเทศและตรวจเยี่ยม โดยส่วนรวมปรากฏว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามขนาดของอำเภอที่รับผิดชอบ พบว่าทั้ง 3 ขนาด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน ส่วนการพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่าเรื่องที่มีการปฏิบัติในระดับมากได้แก่ นิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร เป็นผู้ประสานงานทางวิชาการระหว่างโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนกับจังหวัด ตรวจเยี่ยมให้คำแนะนำทางวิชาการแก่ครูวิชาการกลุ่มโรงเรียน

2.5 งานสนับสนุนวิชาการ โดยส่วนรวมปรากฏว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามขนาดอำเภอที่รับผิดชอบพบว่า อำเภอขนาดกลางกับอำเภอขนาดเล็กและเล็กมาก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ขณะที่อำเภอขนาดใหญ่และใหญ่มากเห็นว่าการปฏิบัติในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่าเรื่องที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากได้แก่ ร่วมกับผู้เกี่ยวข้องติดตามประเมินผลตามโครงการของโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน จัดทำโครงการทางวิชาการเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ส่วนการปฏิบัติงานที่อยู่ในระดับน้อยได้แก่ นำผลงานวิจัยของจังหวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาใช้ เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอน จัดทำเอกสาร เผยแพร่งานวิจัย

2.6 งานข้อมูลทางการศึกษา โดยส่วนรวมปรากฏว่ามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาตามขนาดอำเภอที่รับผิดชอบ พบว่าทั้ง 3 ขนาด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน ส่วนการพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เรื่องที่ปฏิบัติในระดับมากได้แก่ ส่ง เสริม และแนะนำให้กลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนจัดทำสถิติข้อมูลทางการศึกษา นำสถิติข้อมูลและผลการวิจัย มาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา จัดทำสถิติข้อมูลให้ เป็นปัจจุบันและคาดคะเนสถิติในอนาคต

2.7 งานจัดทำแผนงบประมาณและขอตั้งงบประมาณ โดยส่วนรวมปรากฏว่ามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และทั้ง 3 ขนาดอำเภอ เห็นว่ามีการปฏิบัติในระดับมากเช่นกัน ส่วนการพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า เรื่องที่มีการปฏิบัติในระดับมาก ได้แก่ การจัดทำแผนงบประมาณประจำปี ประชุมชี้แจงวิธีดำเนินงานขอตั้งงบประมาณประจำปีแก่ผู้บริหารโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน ศึกษาวิเคราะห์รายละเอียดการขอตั้งงบประมาณ

2.8 งานศูนย์วัสดุอุปกรณ์ โดยส่วนรวมปรากฏว่ามีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาตามขนาดของอำเภอ พบว่าทั้ง 3 ขนาดมีการปฏิบัติในระดับน้อยเช่นกัน ส่วนการพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เรื่องที่มีการปฏิบัติในระดับน้อย ได้แก่ ประสานงานกับหน่วยงานทางการศึกษา ในการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในโรงเรียน ส่งเสริมให้กลุ่มจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์ ดำเนินการจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์ในงานนิเทศการศึกษา

2.9 งานเลขานุการคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ โดยส่วนรวมปรากฏว่า การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาตามขนาดของอำเภอที่รับผิดชอบพบว่า อำเภอขนาดเล็กและเล็กมาก กับอำเภอขนาดใหญ่และใหญ่มาก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในขณะที่อำเภอขนาดกลาง เห็นว่าการปฏิบัติงานในระดับน้อย ส่วนการพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่า เรื่องที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากได้แก่ จัดเตรียมเอกสารประกอบการประชุมตามที่หัวหน้าการหัวหน้าการประถมศึกษามอบหมาย ส่วนเรื่องที่มีการปฏิบัติในระดับน้อย ได้แก่ จัดทำบันทึกการประชุม จัดทำหนังสือเชิญประชุม และจัดเตรียมการประชุม

ลักษณะงานนิเทศการศึกษา ทั้ง 9 งาน จากการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติโดยเรียงลำดับจากงานที่ปฏิบัติมากที่สุด ดังนี้

- ลำดับที่ 1 งานนิเทศและตรวจเยี่ยม
- ลำดับที่ 2 งานข้อมูลทางการศึกษา
- ลำดับที่ 3 งานพัฒนาการศึกษา
- ลำดับที่ 4 งานจัดทำแผนงบประมาณและขอตั้งงบประมาณ
- ลำดับที่ 5 งานสนับสนุนวิชาการ
- ลำดับที่ 6 งานเลขานุการคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอและ
กิ่งอำเภอ
- ลำดับที่ 7 งานส่งเสริมคุณลักษณะนักเรียน
- ลำดับที่ 8 งานการเรียนการสอน
- ลำดับที่ 9 งานศูนย์วัสดุอุปกรณ์

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์
อำเภอ

จากการสอบถามความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์อำเภอ เกี่ยวกับปัญหาการ
ปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา ทั้ง 9 งาน ปรากฏผลดังนี้

3.1 งานพัฒนาการศึกษา โดยส่วนรวมปรากฏว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด
และเมื่อพิจารณาตามขนาดของอำเภอที่รับผิดชอบ พบว่า ทั้ง 3 ขนาดอำเภอมีปัญหาในการปฏิบัติงาน
อยู่ในระดับน้อยที่สุดเช่นกัน ส่วนการพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้ง
3 เรื่อง คือ ศึกษานิเทศก์ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนงาน/โครงการ ลักษณะภูมิประเทศ
ทุรกันดาร ลำบากต่อการติดตามประเมินผล ครูไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าอบรมหรือสัมมนา

3.2 งานการเรียนการสอน โดยส่วนรวมปรากฏว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย
แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมากคือ ขาดแคลนงบประมาณที่จะนำมาใช้
ในการผลิตสื่อการสอนและเอกสารหลักสูตร ส่วนปัญหาที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด จำนวน 2 เรื่อง คือ
ศึกษานิเทศก์ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของท้องถิ่น ศึกษานิเทศก์ขาดความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน วิธีวัดและประเมินผล เมื่อพิจารณาตามขนาดของ
อำเภอที่รับผิดชอบ ปรากฏว่าทั้ง 3 ขนาด มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

3.3 งานส่งเสริมคุณลักษณะนักเรียน โดยส่วนรวมปรากฏว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ซึ่งได้แก่ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ชาติวิทยากรในการอบรม เมื่อพิจารณาตามขนาดของอำเภอที่รับผิดชอบ พบว่า โดยส่วนรวมอำเภอขนาดเล็กและเล็กมาก มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ขณะที่อำเภอขนาดกลางกับอำเภอขนาดใหญ่ และใหญ่มาก เห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4 งานนิเทศและตรวจเยี่ยม โดยส่วนรวมปรากฏว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาตามขนาดของอำเภอที่รับผิดชอบ พบว่า อำเภอขนาดใหญ่และใหญ่มาก มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ในขณะที่อำเภอขนาดเล็กและเล็กมาก กับอำเภอขนาดกลางมีความเห็นว่ามีปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าปัญหาที่อยู่ในระดับน้อยมี 2 เรื่องคือ ขาดยานพาหนะในการนิเทศตรวจเยี่ยม และครูมีความคิดว่าการนิเทศของศึกษานิเทศก์เป็นการตรวจหาข้อบกพร่อง ส่วนปัญหาที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดมี 2 เรื่องคือ ขาดความร่วมมือและการประสานงานวิชาการระหว่างโรงเรียน อำเภอและจังหวัด ศึกษานิเทศก์มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ให้นิเทศน้อยกว่าครู

3.5 งานสนับสนุนวิชาการ โดยส่วนรวมปรากฏว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาตามขนาดของอำเภอที่รับผิดชอบ พบว่า ทั้ง 3 ขนาดอำเภอมีปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่าปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยทั้ง 3 เรื่องคือ ศึกษานิเทศก์มีความรู้ ความเข้าใจ ทางด้านการวิจัยน้อย ครูไม่ศึกษาเอกสารทางวิชาการที่ศึกษานิเทศก์ผลิตขึ้น ศึกษานิเทศก์ไม่มีโอกาสร่วมวางแผนงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน

3.6 งานข้อมูลทางการศึกษา โดยส่วนรวมปรากฏว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาตามขนาดของอำเภอที่รับผิดชอบ พบว่า อำเภอขนาดใหญ่และใหญ่มากมีปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ในขณะที่อำเภอขนาดเล็กและเล็กมาก กับอำเภอขนาดกลางเห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อปรากฏว่า เรื่องที่มีปัญหาอยู่ในระดับมากได้แก่ ได้รับสถิติข้อมูลทางการศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องล่าช้า ส่วนเรื่องที่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยมีจำนวน 3 เรื่อง คือ สถิติทางการศึกษาไม่ตรงกับความจริง ขาดระบบการจัดเก็บข้อมูลขาดครุภัณฑ์แบบฟอร์มในการเก็บสถิติข้อมูล เปลี่ยนแปลง เสนอและสลับซับซ้อน

3.7 งานการจัดทำแผนงบประมาณและขอตั้งงบประมาณ โดยส่วนรวม ปรากฏว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาตามขนาดของอำเภอที่รับผิดชอบ พบว่า ทั้ง 3 ขนาดอำเภอมีปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน ส่วนการพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่า ปัญหาอยู่ในระดับน้อยทั้ง 3 เรื่อง คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เปลี่ยนแปลงเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณอยู่เสมอทำให้เกิดการสับสน ไม่ได้รับความร่วมมือในการติดตามแผนการใช้จ่ายเงิน จากงานการเงิน ศึกษานิเทศก์ขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีการงบประมาณ

3.8 งานศูนย์วัสดุอุปกรณ์ โดยส่วนรวมปรากฏว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาตามขนาดของอำเภอที่รับผิดชอบ พบว่า อำเภอขนาดเล็กและเล็กมากมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ในขณะที่อำเภอขนาดกลางกับขนาดใหญ่และใหญ่มาก เห็นว่า ปัญหาอยู่ในระดับมาก ส่วนการพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่าปัญหาที่อยู่ในระดับมากมี 2 เรื่องคือ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอนและวัสดุอุปกรณ์ ขาดอาคารสถานที่ในการจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์ และปัญหาที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ขาดความรู้ ความเข้าใจในการใช้วัสดุอุปกรณ์

3.9 งานเลขานุการคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ โดยส่วนรวมปรากฏว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาตามขนาดของอำเภอที่รับผิดชอบ พบว่า ทั้ง 3 ขนาดอำเภอเห็นว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ปรากฏว่ามีปัญหาในระดับน้อย จำนวน 1 เรื่องคือ คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอมิงานราชการอื่น ทำให้การนัดหมายการประชุมไม่คล่องตัว ส่วนปัญหาที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ ขาดข้อมูลเพื่อนำมาจัดทำเอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ

3.10 งานอื่น ๆ โดยส่วนรวมปรากฏว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาตามขนาดของอำเภอที่รับผิดชอบ พบว่า อำเภอขนาดเล็กและเล็กมากมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ในขณะที่อำเภอขนาดกลางกับอำเภอขนาดใหญ่และใหญ่มาก มีความเห็นว่าปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีปัญหาในระดับมาก อยู่ 2 เรื่อง คือ จำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อย หน้าที่ของศึกษานิเทศก์ตามระเบียบที่กำหนดไว้มากเกินไป ส่วนปัญหาที่อยู่ในระดับน้อยมีอยู่ 1 เรื่อง คือ ศึกษานิเทศก์ได้รับมอบหมายงาน ไม่ตรงกับหน้าที่รับผิดชอบ

ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาจากการวิจัยสามารถจัดลำดับจากงานที่มีปัญหามากที่สุด ดังนี้

- ลำดับที่ 1 งานศูนย์วัสดุอุปกรณ์
- ลำดับที่ 2 งานอื่น ๆ
- ลำดับที่ 3 งานข้อมูลทางการศึกษา
- ลำดับที่ 4 งานสนับสนุนวิชาการ
- ลำดับที่ 5 งานจัดทำแผนงบประมาณและขอตั้งงบประมาณ
- ลำดับที่ 6 งานการเรียนการสอน
- ลำดับที่ 7 งานเลขานุการคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอและ
กิ่งอำเภอ
- ลำดับที่ 8 งานนิเทศและตรวจเยี่ยม
- ลำดับที่ 9 งานพัฒนาการศึกษา
- ลำดับที่ 10 งานส่งเสริมคุณลักษณะนักเรียน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ เกี่ยวกับงานนิเทศการศึกษา ทั้ง 9 งาน

4.1 ข้อมูลจากนโยบายเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา จากการศึกษา ปรากฏ
ว่า ส่วนใหญ่เป็นนโยบายในระดับอำเภอ รองลงมาคือนโยบายในระดับจังหวัด และระดับชาติตาม
ลำดับ นโยบายการนิเทศการศึกษาส่วนใหญ่เน้นการเร่งรัด ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ให้
การนิเทศเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาพบว่าลักษณะงานนิเทศการศึกษาที่
ปรากฏในนโยบายมากที่สุดคือ งานนิเทศและตรวจเยี่ยม ส่วนงานเลขานุการคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอไม่ปรากฏในนโยบายการนิเทศการศึกษา

4.2 ข้อมูลจากโครงการ/แผนปฏิบัติงาน จากการศึกษาพบว่า งานนิเทศ
และตรวจเยี่ยม ปรากฏในโครงการ/แผนปฏิบัติงานมากที่สุด ส่วนงานศูนย์วัสดุอุปกรณ์ปรากฏใน
โครงการ/แผนปฏิบัติงานน้อยที่สุด และการประเมินผลโครงการส่วนใหญ่จะใช้แบบทดสอบ เป็น
เครื่องมือประเมินโครงการ โดยมีศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ
เป็นผู้ติดตามประเมินผลโครงการ เป็นส่วนใหญ่

4.3 ข้อมูลจากสรุปผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ จากการศึกษา
ปรากฏว่า งานนิเทศและตรวจเยี่ยมกับงานพัฒนาการศึกษา ปรากฏในรายงานสรุปผลการปฏิบัติงาน
ประจำปีงบประมาณมากที่สุด ส่วนงานที่ปรากฏในรายงานดังกล่าวน้อยที่สุดคือ งานศูนย์วัสดุอุปกรณ์
และงาน เลขานุการคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ

4.4 ข้อมูลจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำ เดือน จากการศึกษา

ปรากฏว่า งานการ เรียนการสอนและงานนิเทศและตรวจเยี่ยม ปรากฏในรายงานผลการปฏิบัติงานประจำ เดือนมากที่สุด ส่วนงานที่ปรากฏในรายงานดังกล่าวน้อยที่สุดได้แก่ งานศูนย์วัสดุอุปกรณ์

4.5 ข้อมูลจากสมุดบันทึกการประชุม จากการศึกษาปรากฏว่า เป็นประชุม

ประจำ เดือนของงานนิเทศการศึกษามากที่สุด ส่วนการประชุมร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนปรากฏในสมุดบันทึกการประชุมน้อยที่สุด และพบว่างานนิเทศและตรวจเยี่ยม ปรากฏในสมุดบันทึกการประชุมมากที่สุด งานศูนย์วัสดุ ปรากฏในสมุดบันทึกการประชุมน้อยที่สุด ซึ่งลักษณะการประชุมส่วนใหญ่ เป็นการประชุมปรึกษาหารือ ส่วนการประชุมในลักษณะสั่งการ ปรากฏในสมุดบันทึกการประชุม น้อยที่สุด

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์อำเภอ เกี่ยวกับ สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานที่มีปัญหาเด่นชัด

5.1 งานสนับสนุนวิชาการ ปรากฏว่า เรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ

ศึกษานิเทศก์มีความรู้ความเข้าใจทางด้านการวิจัยน้อย ปัญหารองลงมาคือศึกษานิเทศก์มีงานธุรการมากเกินไป งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับประถมศึกษา มีน้อย ครูไม่สนใจ เอกสารที่ศึกษานิเทศก์ผลิตขึ้น

ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่เห็นว่า ควรให้ความรู้ทางวิจัยแก่ศึกษานิเทศก์ รองลงมาคือ ควรทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประถมศึกษา ควรให้ศึกษานิเทศก์ทำงานให้ตรงหน้าที่รับผิดชอบ

5.2 งานข้อมูลทางการศึกษา ปรากฏว่า เรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ

ได้รับสถิติข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องล่าช้า ปัญหารองลงมาคือ สถิติข้อมูลที่ได้รับ ไม่ตรงกับความเป็นจริง ขาดระบบการจัดเก็บข้อมูลที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่เห็นว่า ควรอบรมความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดเก็บข้อมูลที่ถูกต้อง ชี้แจงให้โรงเรียนเห็นความสำคัญของข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้วางแผน

5.3 งานศูนย์วัสดุอุปกรณ์ ปรากฏว่า เรื่องที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ขาด

งบประมาณในการจัดซื้อสื่อ วัสดุอุปกรณ์ รองลงมา ได้แก่ ขาดอาคารสถานที่ในการจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์ ศึกษานิเทศก์ขาดความรู้ด้านวัสดุอุปกรณ์

ข้อเสนอแนะ ส่วนใหญ่เห็นว่าควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์ รองลงมาคือ จัดอบรมความรู้ด้านสื่อ โสตทัศนูปกรณ์ แก่ศึกษานิเทศก์

5.4 งานอื่น ๆ ปรากฏว่าปัญหาที่บอกรบกวนจากงานที่กำหนดไว้ ที่พบมากที่สุดได้แก่ หน้าที่รับผิดชอบของศึกษานิเทศก์มีมากเกินไป โดยเฉพาะงานที่ได้รับมอบหมาย รองลงมาได้แก่ ศึกษานิเทศก์ทำงานธุรการมากเกินไป

ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่เห็นว่า ควรเพิ่มอัตรากำลังศึกษานิเทศก์ให้มีจำนวนมากขึ้น รองลงมาได้แก่ ควรกำหนดหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ เฉพาะงานวิชาการเท่านั้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าวมีข้อที่ควรอภิปรายและเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอ ในเขตการศึกษา 6 ส่วนใหญ่เป็นชาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณี พึ่งโต (2526: 72) การที่ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่เป็นชาย ทำให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานในท้องถิ่นทุรกันดารตามสภาพชนบท (ขุม สีสุธ 2523: 123) เพราะโดยหน้าที่ของศึกษานิเทศก์อำเภอต้องออกปฏิบัติงานใกล้ชิดกับโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียน อายุส่วนใหญ่ของศึกษานิเทศก์อำเภออยู่ระหว่าง 30 - 39 ปี ซึ่งนับว่าเป็นวัยที่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ วุฒิทางการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี รองลงมาคือระดับปริญญาโท วุฒิต่ำกว่าระดับปริญญาตรีไม่มี ซึ่งสอดคล้องกับการกำหนดคุณสมบัติ เฉพาะตำแหน่งของศึกษานิเทศก์ตามที่ ก.ค. กำหนด ซึ่งก็เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2524 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หน่วยศึกษานิเทศก์ 2524: ง) และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งนี้ส่วนใหญ่เป็นเวลาเพียง 1 - 2 ปีเท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพิ่งบรรจุแต่งตั้งศึกษานิเทศก์อำเภอเป็นรุ่นแรก เมื่อ พ.ศ.2525 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณี พึ่งโต (2526: 72) ที่กล่าวว่าศึกษานิเทศก์อำเภอส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งนี้ไม่ถึง 5 ปี จากผลการวิจัยนี้ น่าจะกล่าวได้ว่า การปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาในระดับอำเภอจะพัฒนาก้าวหน้าเป็นอย่างมากเพราะทั้งเพศ วัย และวุฒิทางการศึกษาตลอดจนประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีอายุราชการอยู่ระหว่าง 10 - 19 ปี และเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนมาก่อน จะเอื้อต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะวุฒิของศึกษานิเทศก์มีแนวโน้มว่าจะมี

ระดับปริญญาโทมากขึ้น ซึ่งโดยอุทิศแล้วผู้นิเทศจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถ และคุณวุฒิ สูงกว่าผู้รับการนิเทศ ฉะนั้นเมื่อครูส่วนใหญ่มีวุฒิระดับปริญญาตรี ศึกษานิเทศก์ก็ควรจะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณวุฒิสูงขึ้นตามลำดับ เพื่อทำให้เกิดการยอมรับและความศรัทธาจากครู อันจะยังผลให้การนิเทศประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2. ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และสภาพปัญหา ตลอดจนข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาทั้ง 9 งาน ซึ่งได้จากแบบสอบถามแบบศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์

จากผลการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอโดยส่วนรวมมีความคิดเห็นว่าได้ปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 6 งาน อยู่ในระดับน้อย 3 งาน ส่วนปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 งาน อยู่ในระดับน้อย จำนวน 7 งาน และในระดับน้อยที่สุด จำนวน 2 งาน ทั้งการปฏิบัติงานและสภาพปัญหาในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยไม่พบอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งรายละเอียดแต่ละงานพออภิปรายได้ดังนี้

2.1 งานพัฒนาการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอส่วนใหญ่เห็นว่ามี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เกือบทุกเรื่อง โดยเฉพาะด้านการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติได้มุ่ง เน้นให้หน่วยงานทุกระดับจัดทำแผนงาน โครงการ เป็นแนวทางใน การปฏิบัติงาน ในระดับอำเภอศึกษานิเทศก์เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผน ซึ่งประกอบด้วย แผนระยะ 5 ปี แผนพัฒนาประจำปี และแผนปฏิบัติการประจำปีตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ 2527: 3) งานพัฒนาการศึกษานับว่าเป็นงานที่ครอบคลุมงานวิชาการ เกือบ ทั้งหมด นับตั้งแต่การสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน การเป็นวิทยากรในการประชุมอบรม สัมมนาทางวิชาการ การประเมินมาตรฐานโรงเรียน การจัดอบรมครูเกี่ยวกับหลักสูตร และโดยที่ ศึกษานิเทศก์อำเภอเก่า เน็ดขึ้นมาภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประถมศึกษา ศึกษานิเทศก์อำเภอ จึงเป็นที่พึ่งของครูในเรื่องการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 จึงอาจกล่าว ได้ว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอ เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้

ดังนั้นการจัดอบรมครู เกี่ยวกับหลักสูตรจำเป็นสิ่งที่ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติกัน เป็นอย่างมากในระยะเริ่มแรกที่มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องและตอบ สนองความต้องการของกลุ่มโรงเรียน ซึ่งจากผลการวิจัยของ สมชาย ปิ่นสุข (2526: 142)

ที่กล่าวว่า "กรรมการกลุ่มโรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่า ความต้องการงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียนในด้านงานพัฒนาการศึกษาอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง"

ปัญหาในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุดทุกเรื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนเข้ารูปคดีแล้ว ประกอบกับศึกษานิเทศก์อำเภอได้รับการอบรมสัมมนา เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยเฉพาะการจัดทำแผนงานโครงการศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติอยู่เสมอจนเกิดทักษะ ในเรื่องการจัดทำแผน ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาอยู่ที่ข้อมูลในการวางแผนไม่ตรงกับความเป็นจริง ส่วนปัญหาด้านการเดินทางเพื่อติดตามประเมินผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพภูมิประเทศในเขตการศึกษา 6 ค่อนข้างสะดวกต่อการเดินทาง ยกเว้นบางส่วนของจังหวัดสระบุรี ลพบุรี และอุทัยธานีเท่านั้น

2.2 งานการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอเห็นว่า ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า การนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงมาตรฐานวิชาการ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีนโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษา โดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จึงทำให้หน่วยงานในสังกัดทุกระดับต้องจัดลำดับคุณภาพ และนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่วนการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรแกนของกรมวิชาการที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้นเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยเวลา และความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย เช่น บุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ครู ผู้บริหารนักเรียน บุคลากรนอกโรงเรียน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร อาจารย์มหาวิทยาลัย วิทยาลัยครู และตัวแทนของบุคคลในชุมชน (ทัศนีย์ ศุภเมธี 2528: 115) นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเกิดจากศึกษานิเทศก์อำเภอบางส่วนยังขาดความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหรือการสร้างหลักสูตร ซึ่งควรจะได้แก้ไขโดยให้ความรู้ในเรื่องนี้ ทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ เพราะการปรับหลักสูตรให้เข้ากับท้องถิ่นจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมาก ดังเช่นหลักการของหลักสูตรประถมศึกษา 2521 หนึ่งที่กล่าวว่า "มุ่งที่จะสร้าง เอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสที่จะจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของท้องถิ่นเอง" (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ 2525: ฐ) ด้านการจัดทำคู่มือและวิธีใช้สื่อการสอนในโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจ

เนื่องจาก สื่อการสอนส่วนใหญ่โรงเรียนจะได้รับจัดสรร เป็นสื่อสำเร็จรูป ศึกษานิเทศก์อำเภอจะเป็นผู้ประสานงานในการจัดสรร เท่านั้น และส่วนใหญ่ศึกษานิเทศก์อำเภอจะไปนิเทศการใช้ การเก็บ และซ่อมบำรุงสื่อโดยตรง มิได้จัดทำคู่มือแต่ประการใด ซึ่งมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับการไม่มีงบประมาณ และการไม่มี เวลาเพียงพอในการจัดทำ

ปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ขาดแคลนงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการผลิตสื่อการสอนและ เอกสารหลักสูตร นับว่าเป็นปัญหาที่มีมานาน เนื่องจากงบประมาณด้านนี้มีน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนโรงเรียนในสังกัด และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเทียบสัดส่วนงบประมาณค่าวัสดุอุปกรณ์การสอนกับค่าใช้จ่ายในหมวดเงินเดือนและค่าจ้างประจำ ค่าวัสดุอุปกรณ์การสอนจะได้รับเพียงร้อยละ 1.78 ของงบประมาณดำเนินการเท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2527: 59) และผู้วิจัยคาดว่าปัญหาการขาดงบประมาณจัดทำสื่อการสอนจะยังคงมีต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ผกาทิพย์ แก้วพนิกรังษี (2524: 154) ที่ว่า "อุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางมิให้มีการผลิต เอกสารทางวิชาการ และสื่อการสอน เป็นไปตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้ ก็คือ งบประมาณที่ได้รับในปัจจุบันมีน้อย" ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องผลิตสื่อการสอนจากเศษวัสดุในท้องถิ่น วัสดุเหลือใช้ ผู้วิจัยเห็นว่ามีวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหานี้ได้คือ การจัดตั้งศูนย์สื่อการสอนประจำกลุ่มโรงเรียน และจัดทำคู่มือการผลิตสื่อขึ้นใช้เอง ร่วมการจัดทำสื่อและใช้สื่อร่วมกัน

2.3 งานส่งเสริมคุณลักษณะนักเรียน ผลการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอเห็นว่า ได้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า การส่งเสริมสนับสนุนการกีฬาของโรงเรียน การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และยุวกาชาด ศึกษานิเทศก์เห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจ เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าว เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ซึ่งเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์โดยตรงที่จะต้องส่งเสริมให้การสนับสนุนอยู่แล้ว ส่วนการประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อช่วยเหลือด้านอนามัยของโรงเรียน และการป้องกันยาเสพติดให้โทษนั้น ศึกษานิเทศก์เห็นว่าเป็นการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจ เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าว ศึกษานิเทศก์ขาดความรู้และประสบการณ์ด้านนี้ และหาเวลาไปประสานงานกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขน้อย แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่า เรื่องสุขภาพอนามัย เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสุขนิสัย และการพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจของเด็ก เป็นอันมาก ฉะนั้นศึกษานิเทศก์ควรให้ความสนใจในด้านนี้ให้มากขึ้นควบคู่กับการพัฒนาด้านวิชาการหรือด้านสติปัญญา เพราะจิตใจที่แจ่มใสจะอยู่ในร่างกายที่สมบูรณ์เท่านั้น

ปัญหาในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ขาดความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งอาจเกิดจากขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้โรงเรียนปฏิบัติงานด้านอนามัย และสาธารณสุขมูลฐานน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมชาย ปิ่นสุข (2526: 148) ที่กล่าวว่า "โรงเรียนได้จัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมคุณลักษณะนักเรียนอยู่ในระดับน้อย"

2.4 งานนิเทศและตรวจเยี่ยม ผลการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอเห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเป็นงานที่มีการปฏิบัติมากกว่างานอื่น ๆ ในบรรดางานนิเทศการศึกษา ทั้ง 9 งาน ซึ่งสอดคล้องกับหน้าที่หลักของศึกษานิเทศก์อำเภอ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยศึกษานิเทศก์ฯ พ.ศ.2524 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หน่วยงานศึกษานิเทศก์ 2524: 2)

ที่กล่าวว่า "ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ มีงานหลัก คืองานนิเทศการศึกษา ซึ่งเป็นความหวังของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในอันที่จะให้ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ นิเทศช่วยเหลือ แนะนำ และส่งเสริมการเรียนการสอนในโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนอย่างแท้จริง" นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี (2529: 242) ที่พบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอได้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนและดำเนินการนิเทศ แนะนำแก้ไขปรับปรุง และติดตามผลการปฏิบัติงานของกลุ่มโรงเรียนและโรงเรียนมากที่สุดเป็นอันดับ 1 จากหน้าที่ทั้ง 13 ข้อ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่ศึกษานิเทศก์อำเภอมีการนิเทศตรวจเยี่ยมมากขึ้นกว่าแต่ก่อนนั้น อาจเนื่องมาจากปัจจัย 3 ประการคือ ประการแรกสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอยู่ในระยะก่อตั้งครั้งแรก ระเบียบและแนวปฏิบัติ ยังสับสนยากต่อการปฏิบัติ ประการที่สองในครั้งแรกส่วนใหญ่มีศึกษานิเทศก์อำเภอเพียงอำเภอละ 1 คน เท่านั้น จึงหาเวลาออกนิเทศโรงเรียนได้น้อย ประกอบกับการเป็นศึกษานิเทศก์ครั้งแรกและมีคนเดียว ยังไม่มีความมั่นใจในการนิเทศ ต่อมา มีศึกษานิเทศก์ครบตามกรอบอัตราค่าจ้างที่ ก.ค.กำหนด จึงทำให้มีเวลา และมีความมั่นใจในการออกนิเทศมากขึ้น ประการสุดท้าย นโยบายเร่งรัดคุณภาพการศึกษาของ สปช. ทำให้แต่ละจังหวัดและอำเภอพยายามแข่งขันกันในเรื่องคุณภาพการศึกษา ซึ่งวิธีการที่ดีที่สุดก็คือ ศึกษานิเทศก์อำเภอ ต้องออกนิเทศตรวจเยี่ยมโรงเรียนกันอย่างใกล้ชิดและมีความถี่มากขึ้น

ปัญหาในการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การขาดแคลนยานพาหนะในการเดินทางไปนิเทศ ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินแก้ปัญหาอยู่ โดยให้ศึกษานิเทศก์มีสิทธิซื้อรถจักรยานยนต์ในระบบเงินผ่อน ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อใช้ในการนิเทศตรวจเยี่ยมโรงเรียน ปัญหาในการนิเทศ ผู้วิจัยคิดว่าอยู่ที่การขาดงบประมาณในการนิเทศการศึกษา เช่น ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าเบี้ยเลี้ยงในการออกนิเทศ และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ซึ่งจากผลการวิจัยของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี (2529: 169) พบว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอส่วนใหญ่จะออกนิเทศโรงเรียนตามปกติ โดยออกค่าใช้จ่ายเอง ส่วนปัญหาเกี่ยวกับครุมีความเข้าใจว่าการนิเทศของศึกษานิเทศก์เป็นการไปจับผิดหาข้อบกพร่องนั้น ถือว่าเป็นปัญหาระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่ได้ปรับตัวให้เป็นที่ไว้วางใจแก่เพื่อนครู และชี้แจงให้ครูเข้าใจว่าการนิเทศการศึกษาคือการพัฒนาหรือการสร้างสรรค์ ดังที่ สัจด์ อุทรานันท์ กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศศึกษามี 4 ประการคือ เพื่อพัฒนาคน พัฒนางาน เพื่อสร้างการประชาสัมพันธ์ และ เพื่อสร้างขวัญกำลังใจ (สัจด์ อุทรานันท์ 2529: 8)

ส่วนการที่ศึกษานิเทศก์ขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่จะนิเทศน้อยกว่าครูเป็นปัญหาที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ผู้วิจัยคิดว่าที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ศึกษานิเทศก์อำเภอได้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอในรูปของการประชุม อบรม สัมมนา จึงทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของครู แก่บุคคลทั่วไป ดังผลการวิจัยของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี (2529: 58) ที่กล่าวว่า "หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและผู้ช่วยหัวหน้าการฯ มีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ ทั้ง 4 งาน บุคลากรของงานนิเทศการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ได้มีประสิทธิภาพที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.04 รองลงมาคืองานการเงินและพัสดุกับงานการเจ้าหน้าที่ เท่ากันคือร้อยละ 22.22 สุดท้ายคือ งานบริหารทั่วไป ร้อยละ 18.52 ตามลำดับ"

2.5 งานสนับสนุนวิชาการ ผลการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอเห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในเรื่องการร่วมกับผู้เกี่ยวข้องติดตามประเมินผลงานตามโครงการของโรงเรียน และจัดทำโครงการวิชาการสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวนิดา เลิศกมลกาญจน์ (2526: 136) ที่พบว่า ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์มีความเห็นว่า

ศึกษานิเทศก์ปฏิบัติหน้าที่งานสนับสนุนงานวิชาการแก่โรงเรียนในสังกัดอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีความเห็นว่างานสนับสนุนวิชาการเป็นหน้าที่สำคัญของศึกษานิเทศก์ เพราะตามบทบาทของศึกษานิเทศก์ ถือว่าศึกษานิเทศก์เป็น "นักวิชาการ" (วิจิตร วรตบวงศ และคณะ 2521: 19) แต่ในเรื่องการนำผลการวิจัยของจังหวัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอน และการเผยแพร่งานวิจัย พบว่า ศึกษานิเทศก์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหน้าที่ของศึกษานิเทศก์อำเภอเป็นเพียงผู้ให้ความร่วมมือในการวิจัย และส่งเสริมการนำผลการวิจัยไปใช้ในโรงเรียนเท่านั้น มิใช่เป็นผู้วิจัยโดยตรงเหมือนศึกษานิเทศก์จังหวัด แต่จากผลการวิจัยของ ชัยวัฒน์ วรดพงษ์ (2520: บทคัดย่อ) และวนิดา เลิศกมลกาญจน์ (2526: 144) พบว่า ศึกษานิเทศก์จังหวัดได้ปฏิบัติงานค้นคว้าและวิจัยน้อย ฉะนั้นจึงเป็นผลต่อเนื่องทำให้การนำผลการวิจัยไปใช้ และการเผยแพร่งานวิจัยของศึกษานิเทศก์อำเภอน้อยตามไปด้วย แต่ก็มีบางส่วนที่เกิดจาก ศึกษานิเทศก์อำเภอขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องงานวิจัย แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอควรมีความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์วิจัยให้มากขึ้น โดยเฉพาะการวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action Research)

ปัญหาในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับน้อย แต่เรื่องที่มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ศึกษานิเทศก์อำเภอมีความรู้ความเข้าใจในด้านการวิจัยน้อย ซึ่งอาจเนื่องมาจาก ศึกษานิเทศก์อำเภอมิใช่เป็นผู้ผลิตงานวิจัยโดยตรง เป็นเพียงผู้นำผลการวิจัยไปใช้เท่านั้น แต่ผู้วิจัยเห็นว่า ศึกษานิเทศก์ทุกระดับควรมีความรู้เรื่องการวิจัย ทำวิจัยเป็น จึงควรมีการอบรมให้ความรู้ด้านการวิจัยแก่ศึกษานิเทศก์ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ส่งเสริมการทำวิจัยเป็นทีม และวิจัยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา สามารถนำไปใช้ได้จริง

2.6 งานข้อมูลทางการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอเห็นว่า ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในเรื่องการส่งเสริมแนะนำโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนจัดทำระบบข้อมูล การทำสถิติข้อมูล และผลการวิจัยมาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิดา เลิศกมลกาญจน์ (2526: 138) ที่พบว่าศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติหน้าที่จัดทำข้อมูลสถิติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ บริหารงานโดยใช้แผนและโครงการนำหน้าทั้งการบริหารงบประมาณ บุคลากร ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้บริหารต้องอาศัยสถิติและข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจ นอกจากนี้การประสานงานของ 4 กระทรวงก็มีส่วนทำให้ศึกษานิเทศก์อำเภอทำงานด้านสถิติข้อมูลมากขึ้น

ปัญหาในการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย แต่มีปัญหาที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การได้รับสถิติข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องล่าช้า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระบบการเก็บข้อมูลยังไม่ดีพอ การเก็บข้อมูลแต่ละครั้งต้องใช้เวลามาก การกำหนดเวลาในการจัดส่งข้อมูลไม่แน่นอน ส่วนปัญหารองลงมาคือ ข้อมูลไม่ตรงกับข้อเท็จจริง ซึ่งอาจเกิดจากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลบ่อย เช่นย้าย เข้าย้ายออก หรืออาจเกิดจากการตั้งใจแจ้งข้อมูลผิดพลาด เพื่อหวังผลประโยชน์บางอย่าง เช่น งบประมาณหรือปริมาณงาน ผู้วิจัยเห็นว่าต้องมีมาตรการลงโทษอย่างเด็ดขาดและจริงจัง จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากขึ้น

2.7 งานจัดทำแผนงบประมาณและขอตั้งงบประมาณ จากผลการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอเห็นว่าได้ปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในเรื่องการจัดทำแผนงบประมาณประจำปี การประชุมชี้แจงวิธีดำเนินการขอตั้งงบประมาณประจำปีแก่ผู้บริหารโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเรื่องการจัดทำแผนงบประมาณเป็นงานใหม่สำหรับศึกษานิเทศก์ ซึ่งศึกษานิเทศก์อำเภอส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านนี้ และศึกษานิเทศก์อำเภอส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ควรให้ศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่ในเรื่องนี้ เพราะมีใช้ลักษณะของงานวิชาการ เรื่องการงบประมาณควรเป็นหน้าที่ของงานการเงินและพัสดุ โดยมีศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบด้านแผนพัฒนา เป็นผู้ให้ข้อมูล เท่านั้น

ปัญหาในการปฏิบัติงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย เช่น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เปลี่ยนแปลง เกณฑ์การจัดสรรงบประมาณบ่อย ทำให้เกิดการสับสนในการปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเป็นระยะเริ่มแรกของการออกระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับวิธีการงบประมาณ ซึ่งระยะต่อมาคาดว่าเกณฑ์ต่าง ๆ จะคงที่และได้มาตรฐานมากขึ้น

2.8 งานศูนย์วัสดุอุปกรณ์ จากผลการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์อำเภอเห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยและนับว่าเป็นงานที่เห็นว่าได้ปฏิบัติ น้อยและนับว่าเป็นงานที่เห็นว่าได้ปฏิบัติ น้อยกว่างานนิเทศการศึกษาอื่น ๆ ทั้ง 9 งาน ซึ่งตรงกับผลจากการศึกษาเอกสารการปฏิบัติงาน และใกล้เคียงกับผลการวิจัยของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี (2529 : 2421) ที่พบว่าหน้าที่ของศึกษานิเทศก์อำเภอทั้ง 13 ข้อ ข้อที่ปฏิบัติ น้อยที่สุด ได้แก่ การส่งเสริม ทดลองค้นคว้าเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการใช้นวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งก็คือการจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์นั่นเอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา เพราะศูนย์วัสดุอุปกรณ์ประกอบด้วย 4 งานย่อย คือ การจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์

การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาเผยแพร่ การบริการและการควบคุม จะเห็นได้ว่าแต่ละงาน จำเป็นต้องใช้งบประมาณ เมื่องบประมาณด้านนี้ขาดแคลน การทำงานของศึกษานิเทศก์อำเภอก็น้อยลงด้วย

ปัญหาที่รองลงมาได้แก่ การขาดอาคารสถานที่ในการจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์ ทั้งอาจเนื่องมาจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับที่ว่าการอำเภอจึงมีขนาดคับแคบ ยากต่อการจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์ ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์หรือศูนย์วิชาการประจำกลุ่มโรงเรียน เพื่อบริการด้านสื่อการสอนแก่ครูภายในกลุ่ม ให้สมกับคำว่า "ศูนย์วิชาการ เป็นแหล่งสำหรับพัฒนาครูในกระบวนการเรียนการสอน พัฒนากิจกรรมของนักเรียน และกิจกรรมชุมชน โดยเน้นในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ตามหลักสูตร" (เทียน ทองแก้ว 2529: 56)

2.9 งานเลขานุการคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอและกิ่งอำเภอ ผลการวิจัยพบว่าศึกษานิเทศก์เห็นว่าได้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ปฏิบัติงานนี้ส่วนใหญ่คือ ศึกษานิเทศก์ที่ทำหน้าที่หัวหน้างานนิเทศการศึกษา และส่วนใหญ่ทำงานด้านธุรการ เช่น จัดเตรียมเอกสารการประชุม บันทึกการประชุม งานส่วนใหญ่จึงทำหน้าที่เลขานุการแทนหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ซึ่งเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง ผู้วิจัยเห็นว่าศึกษานิเทศก์ไม่ควรปฏิบัติงานในหน้าที่นี้ ควรให้งานการเจ้าหน้าที่หรืองานบริหารทั่วไปเป็นผู้ปฏิบัติมากกว่า เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของศึกษานิเทศก์อำเภอที่มีมากอยู่แล้ว และงานดังกล่าวมิใช่ลักษณะงานวิชาการ

ข้อสังเกตจากการวิจัย

จากการวิจัยที่กำหนดให้ขนาดของอำเภอเป็นตัวแปรในการวิจัยนั้น พบว่าค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานจะมีค่าค่าในขณะค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จะสูง แสดงว่าการนำเอาขนาดของอำเภอมาเป็นตัวแปรนั้นไม่สามารถบอกอะไรได้มากนัก เนื่องจากการบริหารงานของแต่ละสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด มีความเป็นเอกเทศ แต่ละจังหวัดจะแตกต่างกัน เช่น อำเภอขนาดเล็กของจังหวัดนี้อาจปฏิบัติงานด้านนี้มาก ในขณะที่อำเภอขนาดเล็กของอีกจังหวัดหนึ่งไม่ได้ปฏิบัติเลยก็เป็นได้ ฉะนั้นน่าจะนำเอาการปฏิบัติงานของแต่ละจังหวัดเป็นตัวแปรที่จะศึกษาวิจัยจะเหมาะสมกว่า

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การปฏิบัติงานในหน้าที่ของศึกษานิเทศก์อำเภอ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือ การนิเทศ ช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนและกลุ่มโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยมีแนวคิดและข้อเสนอแนะดังนี้

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์ให้มากขึ้น รวมทั้งการจัดหาอาคารสถานที่ในการจัดตั้งศูนย์วัสดุอุปกรณ์ เพื่อเป็นแหล่งช่วยเหลือครูทางด้านวิชาการ นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้มีศูนย์วิชาการประจำกลุ่มโรงเรียน ให้เป็นศูนย์กลางบริการด้านวิชาการและสื่อการสอนแก่ครูภายในกลุ่มโรงเรียน

2. ศึกษานิเทศก์อำเภอ ควรจัดทำคู่มือหรือเอกสารเกี่ยวกับการผลิต และการใช้สื่อการสอน ตลอดจนการนิเทศติดตามผลการใช้สื่อการสอนอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ

3. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรให้ความสนใจเกี่ยวกับด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียนให้มากขึ้น โดยประสานงานกับหน่วยงานทางด้านสาธารณสุข เพื่อช่วยเหลืองานอนามัยของโรงเรียน

4. ควรเพิ่มอัตรากำลังของศึกษานิเทศก์อำเภอให้มากขึ้น โดยให้สอดคล้องกับจำนวนครูและโรงเรียนที่จะนิเทศหรือส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน เพราะการนิเทศภายในเป็นวิธีการที่ช่วยศึกษานิเทศก์ได้วิธีหนึ่ง

5. ควรมีการปรับปรุงแก้ไขหน้าที่ของศึกษานิเทศก์อำเภอ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์ พ.ศ. 2524 เพราะจากผลของการวิจัยพบว่า ศึกษานิเทศก์อำเภอมีหน้าที่กว้างขวางเกินไป และทำงานธุรการมากกว่างานด้านวิชาการ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและปัญหาในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์อำเภอ ในเขตการศึกษาอื่น หรือทั่วประเทศ เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบและนำผลไปปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน ตลอดจนเพื่อนำไปปรับปรุง แก้ไขระเบียบและแนวปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิธีการและรูปแบบที่เหมาะสมของการนิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์อำเภอ

3. ควรมีการศึกษาวิจัยลักษณะนี้ แคนำเอาการปฏิบัติงานของแต่ละจังหวัดมาเป็นตัวแปรเพื่อศึกษา เนื่องจากแต่ละจังหวัดจะมีนโยบายการบริหารงานของคนเป็นอิสระ แตกต่างกันไป นอกเหนือจากนโยบายระดับสูง ดังที่กล่าวไว้ในข้อสังเกตจากการวิจัย